

SLOVENSKI NAROD

Izšla vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike. — Inzerati do 80 peti vrst do Din 2, do 100 vrst do Din 2.50, od 100 do 300 vrst do Din 3, večji inzerati peti vrsta Din 4.— Popust po dogovoru, inzeratni davek posebej. — Slovenski Narod velja mesečno v Jugoslaviji Din 12.—, za inozemstvo Din 25.— Rokopis se ne vrača.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Knačjeva ulica št. 5
Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR, Grajski trg št. 7 — NOVO MESTO, Ljubljanska cesta, telefon št. 26 — CELJE, celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65; podružnica uprave: Kocenova ul. 2, telefon št. 190 — JESENICE: Ob kolodvoru 101.
Poštna hranilnica v Ljubljani št. 10.351

Razmejitvena pogajanja med ČSR in Nemčijo:

Nemci zahtevajo od ČSR še sto čeških občin

Nemčiji priključene češke občine prosijo za povratek v Češkoslovaško — Zunanji minister Chvalkovsky bo osebno interveniral pri Hitlerju — Nemci ponujajo za 20.000 Čehov dva manjša premogovnika

PRAGA, 15. novembra. e. Pogajanja o definitivni razmejitvi z Nemčijo, ki trajajo sedaj že skoraj mesec dni, še niso dovedla do končnega sporazuma. Mnogo občin na meji, ki se nahajajo za nemško demarkacijsko črto, je poslalo komisiji za razmejitve prošnjo in se obrnilo na kancelarja Hitlerja, kakor tudi na predstavnike češkoslovaške vlade, proseč jih, da se pri razmejitvi ozirajo tudi na njih želje in potrebe.

ter jih zopet priključijo Češkoslovaški. Iz verodostojnih virov doznajajo, da so nemške zahteve zelo dalekosežne, kajti Nemčija zahteva nad 100 čeških občin na jugu v okolici Domažlic in na severu okrog Dvora Kralove. Iz okolice Domažlic je prispela včeraj večja deputacija v narodnih nošah, ki je pri političnih činiteljih zahtevala, da pridejo njihove občine pod Češkoslovaško. Gre za vasi Češka Krupica, Babi-

lon, Tršanos in Klenec in za več vasi južno od Domažlic, kjer je češka meja ostala skoraj ravno taka, kakor je bila popreje. Na severu zahtevajo Nemci več občin, kjer prebiva okrog 20.000 Čehov. V zameno za to ponujajo Nemci Češkoslovakom dva premogovnika v okolici Mosta. Ravno tako so Nemci zahtevali novo ozemlje okrog Plzna, tako da bi se še bolj približali temu središču češke industrije. Zaradi tega

so nemške zahteve izzvale v češki javnosti veliko razburjenje.

Zunanji minister dr. Chvalkovsky bo konec tega tedna odpotoval v Berlin, da skuša z direktnimi pogajanja doseči sporazum. Ker je dr. Chvalkovsky kandidat za predsednika republike, bo sklepanje o novi ustavi, kakor tudi volitve novega predsednika republike odloženo do njegovega povratka.

Nova vlada Kijuseivanova

Od prejšnjih ministrov so ostali v vladi samo trije

SOFIJA, 15. novembra. e. Kriza, v katero je zašla vlada Kijuseivanova po zadnjem glasovanju v narodnem sobranju, pri katerem je ostala v manjšini, je bila rešena sponočno. Včeraj je bil ministrijski predsednik Kijuseivanov trikrat v avdienci pri kralju Borisu, prav tako tudi predsednik sobranja Mušanov. Mušanov je potem tudi obiskal ministrskega predsednika, s katerim se je dalje časa razgovarjal. Pozno zvečer je bila kriza rešena in tik pred polnočjo je bil podpisan ukaz o imenovanju nove vlade, ki je sestavljena takole:

Predsednik in minister zunanjih del: dr. Georgij Kijuseivanov;
minister vojne: general Eodes Daskalov;
minister notranjih del: Nikola Nader, general v pokojju;
minister financ: Dobri Božilov, guverner Narodne banke;
minister za pravosodje: Nikolaj Jotov, bivši minister v vladi g. Kijuseiva-

nova in narodni poslanec;
minister za promet: Vladimir Avramov;

minister za trgovino: Ilja Kožuharov, dosedanjí prosvetni minister;
minister za javna dela: Ptas Danev, ki je imel dosedaj isti resor;
minister za narodno gospodarstvo: Ivan Bakrajanov, narodni poslanec;
minister za prosveto: Bogdan Filov, profesor sofijske univerze.

Od novih ministrov sta dva narodna poslancina in sicer Ivan Bakrajanov ter Nikola Jotov. Od bivših ministrov so v vladi zastopani samo trije in sicer vojni minister Daskalov, minister za trgovino Kožuharov in minister za javna dela Danev. Značilno je pri tem imenovanju, da v smislu zakona o narodnem sobranju narodni poslanci ne bi mogli postati ministri, a sta vendar dva poslancina stopila v vlado. Nova vlada se bo jutri predstavila narodnemu sobranju in podala svojo deklaracijo.

Jutri bo v Rimu podpisan angleško-italijanski sporazum

Obenem bo objavljena skupna izjava Anglije in Italije o bodoči politiki v Sredozemlju

London, 15. nov. e. Agencija Stefani poruča, da bo uveljavljen angleško-italijanski sporazum in da bo tudi izpolnjen sporazum od 10. aprila t. l. Svečan podpis tega sporazuma bo jutri v Rimu. Svečanost bo v dvorani palače Pitti. Dokument bo sta podpisala italijanski zunanji minister grof Ciano in angleški veleposlanik lord

Perth. Besedilo te izjave še ni znano. Mislijo, da bosta obe strani ugotovili, da so izpolnjeni predpogoji za to, da stopi ta sporazum v veljavo. Potrjujejo, da bo lord Perth izročil grofu Ciano besedilo novega akreditivnega pisma, s katerim bo Anglija priznala italijanski imperij.

Socialisti proti vladnim ukrepom

Boje se, da se bo z ukrepi vlade gospodarska in socialna kriza v Franciji še poostрила

Pariz, 15. nov. AA. Havas. Izvršni odbor socialističnega poslanskega kluba je sponočno sprejel resolucijo, ki pravi, da stranka ne odobrava sedanjih vladnih finančnih politik. Vladni predlogi bodo namreč poslabšali življenjske pogoje prebivalstva, zmanjšali proizvodnjo in povečali gospodarsko krizo. Z novimi finančnimi odredbami se bodo lahko bogatili bančni špekulantje, trpelo pa bo delavstvo. Zato zahteva poslanski klub, da naj se parlament čim prej sestane.

Pariz, 15. nov. AA. Havas. Uradni list bo danes objavil dva ukaza. Prvi dovolju-

je zunanjemu ministru, da lahko zahteva pri sodiščih, da se razprave ki se tičejo narodne obrambe, proglašajo za tajne. Prav tako bodo sodno zasledovani vsi tisti, ki bodo pisali ali raznašali žaljive vesti o voditeljih tujih držav. Prav tako bo danes objavljen odlok trgovinskega ministrstva, da morajo poslej vse večje družbe v upravnih odborih imeti samo francoske državljane. Objavljen bo tudi odlok o kmečkih kreditih in o posojilih obrtnikom. Posebno se bodo olajšala plačila kmetov in obrtnikov pri francoski Narodni banki.

Kaj še čaka nemške Žide

Nemčija se ne bo ozirala na noben protest od zunaj in bo šla svojo pot

Berlin, 15. nov. br. Včeraj je propagandni minister Göbbels sprejel zastopnika Reuterja ter mu dal daljšo izjavo o zadnjih protizidovskih izgrelih v Nemčiji. Naglasil je, da je Nemcem vseeno, kako stališče vzemajo glede tega druge države, nemška vlada bo šla svojo pot in izdala ukrepe, ki jih smatra za potrebne, da se Židje dočela ločijo od Nemcev.

Za prihodnje dni je napovedal Göbbels še celo vrsto novih ukrepov proti Židom, ki bodo bistveno gospodarskega značaja. Vlada hoče odstraniti Žide iz vsega javnega in gospodarskega življenja, da se ne bi ponovili slični spopadi, kakor so se odigrali pretekli teden. Nemogoče je, se dejal Göbbels med drugim, da bi v narodno-socialistični državi, ki je odločno

protizidovska, cele ulice zavzemale židovske trgovine. Kulturno Židov nihče ne misli uničiti, toda Židje se morajo popolnoma ločiti od Nemcev.

Na vprašanje, ali bo z novimi zakoni židovski problem v Nemčiji dokončno rešen, je Göbbels izjavil: To je odvisno predvsem od Židov samih. Židje se morajo sprijazniti s položajem, ki jim ga priznavamo, a to je položaj tuje rase, za katero vemo, da je sovražnica nemškega naroda. Če bodo Židje zopet skušali izigrati nemške zakone, bomo morali izdati še nove zakone, ki bodo to za vselej preprečili. Židov, ki niso nemški državljani, se ukrepi nemške vlade seveda ne tičejo. Kar se tiče bodočnosti Židov v Nemčiji, ni res, da bi nameravali naseliti Žide v

posebej določenih pokrajinah ali okrajih, odrejeni pa bodo ukrepi, ki bodo preprečili, da bi Židovske rodbine dveh ali treh članov zasedle vile z 20 do 30 sobami, dotim Nemci nimajo primernih stanovanj. Židje lahko prodajajo svoje trgovine in podjetja ter žive od svojih rent ali pa naj se posvetijo koristnemu delu, če pa bodo

še nadalje izzivali, se bo njihov položaj v Nemčiji še bolj poslabšal. Odločno je zavrnil Göbbels trditve inozemskega tiska, da pomenijo dogodki preteklega tedna v Nemčiji državljansko vojno. Če nastopi 80 milijonski narod proti izzivanju 800.000 Židov, ni to državljanska vojna, marveč samo obračun naroda s paraziti.

Amerika odpoklicala svojega poslanca v Berlinu zaradi zadnjih dogodkov? Nenavadna reakcija Washingtona na protizidovske izgrede v Nemčiji

Washington, 15. nov. AA. Reuter. Zunanji minister Cordell Hull je povabil ameriškega veleposlanika v Berlinu Hughesa Wilsona, naj se takoj vrne v Washington, kjer bo poročal o svojem delu v Berlinu. Ta sklep ne pomeni, da so prekinjeni diplomatski stiki med USA in Nemčijo, vendar pa tukajšnji dobro poučeni krogi poudarjajo, da je ta korak

nekaj izrednega in ga vlada podvzema samo v izrednih razmerah. Uradni krogi v Washingtonu poudarjajo, da je odhod Wilsona v Washington v zvezi z zadnjimi dogodki v Nemčiji. Vendar pa zunanje ministrstvo ni podalo nobene izjave o tem, pač pa je bilo novinarjem sporočeno, da je Wilson prejel navodila, naj se takoj vrne v Washington.

Anglija ne da svojih kolonij

Senzacionalna izjava Chamberlaina v spodnji zbornici

LONDON, 15. novembra. Današnji londonski listi obširno komentirajo izjavo, ki jo je podal sponočno na seji spodnje zbornice ministrijski predsednik Chamberlain o nemških kolonijalnih zahtevah. Neki opozicijski poslanec je stavil vladi vprašanje, kakšno stališče zavzema k izjavam, ki jih je glede kolonij nedavno podal kancelar Hitler, rekoč, da mora Nemčija dobiti kolonije za vsako ceno, če ji ne bodo dali, si jih bo pa sama vzela. Chamberlain je v imenu vlade izjavil, da Anglija ne more nikomur odstopiti kolonij, ki jih je dobila v mandatno uredbo od Društva narodov. V političnih krogih je ta izjava odgovornega angleškega državnika izzvala tem večjo pozornost, ker so se zadnje dni širile vesti, da je Chamberlain pripravljen ustreči nemškim kolonijalnim zahtevam. Ta izjava pa kaže baš nasprotno. Listi poudarjajo, da je to silno kompliciran problem, ki ga sploh ni mogoče rešiti ločeno od ostalih mednarodnih problemov in da bo prišlo do rešitve kolonijalnega pro-

blema šele potem, ko se bodo reševali razni drugi pereči problemi, med katere spadajo predvsem likvidacija državljanske vojne na Španskem, vprašanje oboroževanja in vprašanje bodočega razmerja med velesilami.

Nemška spomenica

London, 15. nov. e. Listi so danes objavili, da je nemška vlada poslala spomenico o kolonijalnem vprašanju, v kateri zahteva vse nekdane nemške kolonije in še nekatera druga kolonijalska področja.

Po nekaterih informacijah naj bi novi nemški kolonijalski imperij obsegal milijon kvadratnih milj, kolikor so obsegale tudi nemške predvojne kolonije. Po teh vesteh se angleški pristojni ministri že posvetujejo o rešitvi kolonijalnega problema, ni pa še znano, katera področja namerava angleška vlada ponuditi Nemcem. Zanimivo je, da sodeluje pri posvetovanjih tudi zastopnik Južne Afrike Pirow. Vsekakor bosta Chamberlain in Halifax ob priliki svojega bližnjega obiska v Parizu razpravljala s francoskimi državniki o tej stvari.

Pogreb Atatürka bo stal 17 milijonov

Vse svoje premoženje je zapustil državi

Carigrad, 15. novembra e. Z največjo naglico se pripravljajo za pogreb Kemala Atatürka. Vlada je sklenila na seji, ki je bila pod predsedstvom novega predsednika republike Ismeta Inenija, da stavi narodni skupščini predlog za odobritev 17 milijonov lir stroškov za pogreb. Določeno je bilo, da truplo Kemala Atatürka po prevozu iz Carigrada v Ankaru začasno položi v etnografski muzej, kjer ostane toliko časa, dokler ne bo zgrajen nov veličasten mavzolej. Kemal Atatürk je največji del svojega imetja zapustil državi.

V septembru pa je napravil oporoko, ki jo bodo odprli pred sodiščem v Ankari v navzočnosti Kemalovih zakonitih dedičev. Mislijo, da ima ta oporoka popolnoma zasebni značaj in da je del svojega imetja zapustil svojim sorodnikom. List »Aršan« je objavil članek, v katerem predlaga, naj bi srce velikega državnika ostalo v Carigradu, da ga tam čuvajo.

Volitve v Angliji?

London, 15. nov. Dopisnik lista »Manchester Guardian« poroča iz Londona, da je že sklenjeno, da bodo parlamentarne volitve v Angliji v začetku meseca februarja 1939.

Francosko-sirijski sporazum podpisan

Pariz, 15. nov. e. Sponočno sta zunanji ministri Bonnet in Emil Djerdžbej podpisala francosko-sirijski sporazum.

Dr. Kijuseivanov

predsednik bolgarske vlade in zunanji minister, ki je zopet sestavil novo bolgarsko vlado

Pred ostavko madžarske vlade

Budimpešta, 15. nov. AA. Po avdienci pri regentu Horthyju je imel ministrijski predsednik Imre dyi daljši razgovor z uglednimi političnimi osebnostmi. Ker se je borba proti vladni zunanji politiki zaključila, bo Imre dyi najbrž podal ostavko svoje vlade. Poudarjajo, da bo Imre dyi zopet dobil mandat za sestavo nove vlade, ki bo v bistvu stara vlada s številnimi spremembami. Povsod pričakujejo z veliko pozornostjo sklepe današnje seje vladnih strank. Na seji bo Imre dyi razložil svoj bodoči vladni program.

Eden o angleških problemih

Oxford, 15. nov. AA. Havas. Bivši zunanji minister Eden je imel sponočno v tukišnjem Carlton-klubu pred člani akademskega konservativnega društva govor, v katerem je obširno razvijal misli, ki jih je nakazal že tekmo svojega zadnjega govora v parlamentu, to je, da naj se pospeši izpolnitev angleške obrambe, prav tako pa naj se čim prej uredi socialni problemi. Govornik je poudaril, da mora Anglija braniti pravico, v zunanji politiki pa se mora ohraniti spoštovanje mednarodnih obvez. Govornik je poudaril, da je nemogoče, da bi eni delali na temelju miru, drugi pa v ozračju vojne. Nato je Eden poudaril, da so se poslabšali življenjski pogoji britanskega ljudstva. Vso skrb mora vlada posvetiti brezposelnim mladini. Če bomo v tem oziru prezrli resnico, tedaj nas bo to mnogo stalo. Vse moramo storiti za angleško mladiino, ker je ona jedro angleške narodne obrambe.

Letalske nesreče

Amsterdam, 15. nov. AA. DNB. Letalo »Eisvogel«, last nizozemske letalske družbe, se je ponesrečilo včeraj blizu amsterdamskega letališča, kjer je moralo zasilon pristati. Ubitih je pet oseb, 11 pa hudo ranjenih. Nesreča se je pripetila tik ob avtomobilski cesti v Haag in je vzrok nesreče najbrž gosta megla. Letalo je precej poškodovano in je vozilo s seboj 14 potnikov.

London, 15. nov. AA. DNB. Sponočno je treščilo na tla neko angleško vojno letalo v grofiji Safol. Vsi trije člani posadke so mrtvi.

Oklofutani Flandin

Pariz, 15. novembra. Mlad advokat Renouvel je včeraj pod slavalokom zmage oklofutal Flandino, ko je ta v spremstvu predsedstva demokratske zveze polagal venec na grob neznanega junaka. Renouvel je pristopil k bivšemu predsedniku Flandinu, in mu po kratkem prepričanju dal dve zausnici. Morala je posredovati policija, ki je zaščitila Flandina pred nadaljnimi zausnicami. Dogodek je izzval veliko pozornost in razne komentarje.

Konec rotarizma v Italiji

Rim, 15. nov. AA. Havas. Tajnik fašistične stranke Starace je včeraj sprejel dopis glavne zveze italijanskih rotarskih klubov. V dopisu sporoča zveza, da se bodo dne 31. decembra rotarski klubi v Italiji razšli.

Zaroka na italijanskem dvoru

Rim, 15. nov. e. Italijanska kraljevska dvojica je dala pristanek za zaroko prince Marije Savojske s princem Louisom Bourbon-Parma.

Borzna poročila.

Curib, 15. novembra. Beograd 10, Pariz 11.66, London 20.845, New York 443, Bruselj 74.825, Milan 23.30, Amsterdam 239.12, Berlin 177, Praga 15.15, Varšava 82.95, Bukarešta 3.25.

Kapelice na žalah — mavzoleji

Bistvena razlika med tako zvanimi mrliškimi vežami
velikih mest in našega Vrta umrlih

Ljubljana, 15. novembra. Stavbna dela na žalah ali Vrta umrlih pri Sv. Križu dobro napredujejo. Kmalu bo pod streho monumentalno portalno poslopje, ki bo obsegalo prostore za pisarne, skladišče, oblačilnico za duhovščino in stanovanje za hišnika, v stranskem krilu pa bo cvetličnjak s prostori za obdukcije. To poslopje ni mrtvašnica ali mrliška veža, saj v njem ne bo dvoran za polaganje mrtvih na oder; v tem je bistvena razlika med tako zvanimi mrliškimi vežami nekaterih velikih mest in našega Vrta umrlih, ki obsega okrog 4.000 m². Na vrtu za glavnim poslopjem bodo se sezidali okrog 10 kapelice, ki bodo ločene po poteh z živimi mejami med seboj; služile bodo namreč istemu namenu kakor tako zvezane mrliške veže, ki so tako obdajajoče zaradi svojih dvoran, kjer je položen na oder po več mrtvih. Projektant ljubljanskih žal se je hotel izogniti prav temu: prihraniti ljudem žalostne prizore, ki se nudijo v velikih mrliškah. Zato se je odločil za kapelice, da bo v enem prostoru (v kapelici) položeno na oder le po eno truplo in da bodo užalostnjenim in že tako živčno pretresenim svojem prihranjeni vsaj presrečni prizori ob odhodu drugih mrtvih.

Nekateri meščani so se začeli zanemati, ali bi bilo mogoče sezidati kapelice tako, da bi služile hkrati tudi za grobnice, to se pravi, da bi postale spomeniki ljubljanskih družin, ki bi dale denar za zidanje. Tej želji bo mestna občina najbrž ustregla in tako se bo obnovil lep običaj iz preteklega in polpreteklega časa, ko so premožni meščani zidali cerkve, darovali lepe vsote za umetniške spomenike ali druge plemenite namene ter tako združili svoja imena z deli stavbarske, kiparske ali slikarske umetnosti.

Naj ob tej priliki navedemo le nekoliko imen, ki še vedno žive čeprav so minila že cela stoletja, odkar so umrli s svojimi

dejanji ovekovečeni mecen, med tem ko je marsikatero ime bogataša, živečega komaj pred desetletji, že zbledele. Ene najlepših ulic v Ljubljani se imenuje po Jakobu Schellenburgu, ki je pred 200 leti s svojo ženo plačal stroške za zidanje in okrasitev urušilne cerkve ter samostana. Družina Konrada Ruessensteina je pa pred skoraj 300 leti omogočila zidanje franciskanske cerkve. Najzanimivejši je primer peka Andreja Revna in njegove žene, ki sta plačala Kristusov kip v florijanski cerkvi. Dobrotnikov, ki so na podoben način ovekovečili svoja imena, je še cela vrsta. Iz novejšega časa pa naj omenimo Josipa Koslerja, ki je s svojo zapuščino omogočil zidanje cerkve na Barju.

Kapelice na žalah bodo različne velikosti. Najmanjše in najpreprostejše bodo veljale okrog 50.000 din. Če bodo meščani lahko kupili odnosno odkupili takšne kapelice, bodo imeli manj stroškov, kakor če bi zidali grobnico na pokopališču. Grobnica namreč sama z zemljiščem velja okrog 20.000 din, mavzolej nad njo pa včasih tudi petkrat toliko. Projektirane so pa tudi dražje kapelice, ki bodo veljale po 60, 100, 120 ali tudi 150 tisoč din. Največja kapela, ki bo stala na vrtu nasproti portala in ki bo s svojo arhitekturo ter monumentalnostjo učinkovala posebno mogočno, bo pa veljala okrog 500.000 din.

S stavbnimi stroški prevzema mestni pogrebni zavod težka bremena, a računajo, da bo amortizacija lahka. Po najnovejših načrtih namrečvarje sezidati na žalah tudi garažo in poslopje za vse uradne prostore zavoda tako da bodo lahko poslopje na Ambroževem trgu oddajali v najem. V samem središču mesta pa bodo imeli le majhno pisarno za sprejemanje naročil.

Stavbna dela za zidanje kapel na žalah še niso oddana in zidati še ni zanesljivo, ali bodo začeli delati že letos.

Nova opera »Don Kihot«

Primožič in Betetto v velikih, efektnih partijah

Ljubljana, 15. novembra. Jules Massenet, skladatelj štirih oper našega repertoarja, prav posebno priljubljen »Manon«, »Wertherja«, »Zonglerja naše Gospe« in »Thaïsa«, je prišel v soboto zvečer še s peto svojo opero, z »Donom Kihotom«. Kakor prve štiri je tudi peta naša dobro uprizoritev in lepo izvajanje; zmerom so imele Massenetove opere na našem odru sirsne režiserje, vestne dirigente in insonatorje, pa pevec, ki so se zavzeli zanje z vso vnamo. Zato se vedno radi vračamo k njim. »Zongler« bi bil zopet dobrodošel, saj ga nismo čuli že dolgo dobo.

Srečo je imel pri nas tudi »Don Kihot«: Niko Štrifot je prevel besedilo, opero nastudiral ter dirigiral, Rob. Primožič jo je uprizoril in sam kreiral naslovno partijo, ing. E. Franz jo je opremil in ing. P. Golovin je ustvaril in uvečal baletne točke. Vsi so storiili z vidno ljubeznijo in poglodelno sposobnostjo prav vse, da bi operna novost s čim večjo popolnostjo v uprizoritvi dosegla pošten in res močan uspeh.

Težko si je misliti, da bi prosveljenec tudi pri nas poznal slavnega Cervante-sovega romana, saj ga je izdajala v zvezkih Slovenska Matica z odličnimi ilustracijami Nika Pirnata, pa tudi v filmu smo ga gledali z mogočnim ruskim umetnikom Šaljalpinom. Priprave ali reklame je bilo torej za veliko Massenetovo opero dovolj.

In vendar je bila udeležba našega občinstva pri premieri tako znamenitega glasbenega dela in spritno trudoljubnosti vseh navedenih kreatorjev ter vzlic prvostvni zasedbi glavnih partij nezadovoljiva.

V glasbenem oziru prinaša Don Kihot vrsto krasnih mest: takoj sploščata ognjevit balet in arijo Dulcineje z balkona, Sančovo pesem o ženskah, Kihotovo arjo sredi razbojnikov, Sančeva pretresljiva graja posmehevalcev Kihota, orkestralno predigro in medigre, pa še petje zborov. V splošnem je značaj glasbe daleč od erotične sladkobe v »Manone«, saj je Kihotova ljubezen nadzemsko idealistična, a namesto šarmantne Manon stoji v ospredju smešni vitez dolge postave, ki je ginitljiv, nikakor pa ne očarljiv. Gotovo je Sančo zelo prikupna osebnost in njegovo petje posebno učinkovito, Kihot pa je partija, ki ostane slavna zaradi Šaljalpina, ki jo je prvi kre-

Učiteljsko zborovanje

Krško, 15. novembra. V soboto se je vršilo v risalnici meščanske šole v Krškem prvo redno sresko učiteljsko zborovanje JUU, ki ga je otvoril predsednik društva, šolski upravitelj v Krškem g. Ivo Hrovat. Po uvodnih formalnostih je takoj prešel na poročilo o koroskem plebiscitu in svetovnih dogodkih v preteklosti, nato pa je gđ. Uršičeva prebrala zapisnik zadnjega občnega zbora z dne 21. novembra 1937. Nabiralno akcijo za revno učiteljsko družino je prevzela gđ. Vidmarjeva. Za delo v obmejnih krajih se je določilo: 1. preskrba s slovenskim čitvom — slovenski listi, časopisi, nabirale bi se prebrane knjige; 2. preskrba s perilom, obleko, torbicami, igračkami itd., kar naj bi se skupno organiziralo s podmladkom Rdečega križa. Naši sosede žrtvujejo v ta namen ogromne vsote. Temu je sledila razprava, pri kateri se je apeliralo na to, da bi se pričela v vsakem kraju primerna akcija.

Tajniško poročilo je podala gđ. Uršičeva iz Krškega, blagajniško pa g. Zdešar. Šolski upravitelj iz St. Janža. V naslednjem bodo tri zborovanja in tri predavanja. Povabljen bosta predavatelj prof. Silih G. iz Maribora in g. Dovgan, šol. uprav. iz Planine.

Temu je sledil delovni program. Določili so se skupna zborovanja krškega in brežjskega učiteljskega društva JUU in sicer v krajih Krško, Sevnica, Boštanj in Trzin vsaki drugi mesec.

Nasledje je zborovanje bo v Sevnici in sicer prvo soboto v decembru. Društvo bo

naprosilo g. G. Šiliha iz Maribora, ki bo predaval o aktualnih pedagoških vprašanjih. Temu bodo sledila zborovanja v februarju, aprilu in juniju.

Pri slučajnostih se je sklenilo, da pojde učiteljsko hospitirat na ogledno šolo Bežigrad, kjer deluje didaktični vodja g. Koblica Rudolf.

Iz Metlike

— Premeščena je upravnica pošte ga Gorjanec Marija iz Metlike v Novo mesto. Službovala je pri nas nad 9 let. Strankam je bila zelo naklonjena in jim je bila v vsakem pogledu na roko. Z obredovanjem vredno vestnostjo je opravljala naporno službo in si pridobila simpatije vsega prebivalstva. Udeleževala se je tudi pri Sokolu. Na novem službenem mestu ji želimo obilo sreče in zadovoljstva!

Z Zidanega mosta

— Martinova nedelja je bila kredočno lepa. Solnčno vreme je privlačilo nešteto izletnikov, ki so pohiteli v razne vinorodne kraje. Zidanice so zopet po kratkem presledku oživile zlasti na Dolenjskem, kjer so ljubitelji cvička jemali slovo od — mosta. Na Martinovo se šele kratki vino in dobi ime cviček, ki je letos izredno dober. Cena je od 4 do 4.50 din, najboljši pa po 5 din liter.

— Hotel Juvancič prenovljen. Hotelir Franc Juvancič je dal prenoviti svoj hotel od zunaj. Vsa dela so po večini že končana, tako da ima hotel prav prikupno lice že od daleč.

— Cene mesa. Odkar je izšlo sresko načelstvo v Laškem odkod, se je pri nas pocenilo meso. Govorje se dobi pri g. Juvanciču po 10 din, telečje po 12 din. Val,

zlasti šaleščarji pozdravljajo pocenitev mesa, saj je to važen del njihove prehrane. Želeli bi, da bi se pocenilo meso tudi v Radečah, kamor je tudi prišel odkod sreskega načelstva glede pocenitve, a imamo goveje meso žal še vedno po 12 din.

Čvrsta devetdesetletnica

Ljubljana, 15. novembra. Te dni je praznovala v krogu svojih domačih 90. rojstni dan ga. Marija vdova Maurin, rojena Valenčič. Rojena je bila v burnem letu 1848 v Bitinjah pod Premom na Notranjem. Zibali so jo v ugledni hiši Valenčičevih ob ropotu mlinskih koles ob bistrski Reki. Po poroki je preživela dolga leta v Trstu. Vzajala je svoje otroke v naprednem narodnem duhu. Vedno je bila navdušena Slovenka in se je vneto žrtvovala ob vsaki priliki, kadar je šlo za slovensko stvar v narodnem pokretu. Bila je med prvimi, ki so se udeleževali narodnih prireditvev in narodnih društev in Trstu in okolici. Po smrti svojega moža se je preselila v Ljubljano, kjer živi pri svoji hčerki, uradnici Okrožnega urada. Mirno in zadovoljno preživlja življenje v Ljubljani, z vsem srcem je zaljubila Ljubljano, a svoje ožje domovine ne more pozabiti spritno usode, ki je zadelala ta lepi kos slovenske zemlje. Kljub visoki starosti in bridkim udarcem usode in razočaranj, ki tudi njej niso bila prihranjena, je častljiva jubilarica duševno čila in telesno čvrsta, saj vodi vzorno še vedno domače gospodinjstvo, sama kuha in hodi vsak dan sama na trg, njen duh pa je še tako svež, da se spominja na vse dogodke v preteklosti in dnevno čita časopise ter se zanima za vse domače in tuje dogodke. Vedno je držala korak s časom, užitek jo je poslušati, ko pripoveduje o dobrih starih časih s pristnim humorjem.

K mnogim, ki ji ob visokem jubileju čestitajo, se pridružujemo tudi mi ter ji želimo še mnogo let mirnega in srečnega življenja.

Nenadna smrt

Škofja Loka, 14. novembra. Družino ključavničarja Franceta Kogovška je zadel večer ob 15. nepričakovano udarec krute usode. Kogovšek je bil uslužben pri Jugoslovski v Kranju, prihajal pa je redno domov, kjer mu je živela na Poljanski cesti št. 13 žena Marija s štirimi otroki. Srečno in lepo je bilo družinsko življenje, ko je posegla zla smrt v ta tihi dom. Kogovšek, star 34 let, je bil dopolnjen še v restavraciji pri Otlu, po kosilu pa je nekoliko legel. Nikakih bolečin ni čutil. Kdo bi si bil mislil, da je z njim pri kraju? Ko je prišel Kogovšek v kuhinjo, je sedel na zaboj za drva in si hotel prižgati cigareto. V tem pa mu je postalo slabo in omahnil je na vročo ploščo štedilnika. Vendar mu je še uspelo, da se je umaknil in padel na tla. Žena sploh ni vedela, kaj se dogaja. Kruta resnica ji je postala le prehitro očitna, saj je bilo medtem v Kogovškovo ugasnilo življenje. Kogovška je zadel srčna kap. Pokojnik je bil skrben oče, vesten rednik, družine in sploh priljubljen. Njegova smrt je zadala svojem hud udarec. Zapuščena žena z nepreskrbljenimi otroci. Pogreb bo v torek ob 16.30 izpred hiše žalosti.

Koncert Ljubljanskega kvarteta

Ljubljana, 15. novembra. Program večernjega koncerta Ljubljanskega komornega kvarteta je obsegal skladbe R. Zike, L. Beethovna in G. Verdija. Predvsem sta zanimala Zika, ki je do nedavna bil kot skladatelj neznan, pa je za omenjeni Godalni kvartet pred dve leti v Zenevi dobil prvo nagrado, in Verdi, ki slovi najbolj po svojih popularnih operah in »Requiemu«.

Zika se je v svojem godalnem kvartetu predstavljal kot zastopnik zmerne sodobne smeri z izrazitimi impresionističnimi vplivi. Celotna skladba (Andante sostenuto — Allegro con spirito, Andante pastorale, Presto agilmente) kaže formalno doslednost harmonično in melodično pestrost ter barvito zvočnost. Zdi se, da je Ziki ton konkretna, realna predstava; zato je njegova skladba bolj programskega kot absolutnega značaja. Vpravi pri opredelitvi absolutnega in programskega pa nastaja problem, ki dovoljuje v praktični rešitvi le pretežek te ali one strani v neki skladbi; in Zika nedvomno nagiba k drugemu, čeprav njegova skladba nima konkretnega, se pravi realnega naslova. To je dokazal zlasti v drugem stavku, bogatem liričnih nastojenji, ki po razgibanosti v marsičem sliči Debussyju, pa tudi Mahlerju in Smetani, mojstrskemu oblikovalcu idiličnih momentov. Glavna avtorjeva odlika je v instrumentaciji; pozna se mu, da je primarni kvartet in da je do podrobnosti prodiril v tehniko godalnih instrumentov, zavoljo česar jih je izbral do virtuosnosti v skladbo obogatil z učinkovitimi efekti. Njegov kvartet je formalno mnogo bolj dovršen kot vsebinski, vendar je dovolj široko zajel tudi v vsebino ter usvaril v arhitektonsko izdelani obliki čustveno globino, pa izrazu in inspiraciji godalnega lepega višine.

V inspiraciji godalnega lepega višine in romantiko, v klasiko bolj; mojster opere zlasti v počasnih tempih (Andantino) ni mogel zatajiti romantične gibljivosti, ne po instrumentaciji, ne po tvojih sredstvih, ne po izrazu; izdajajo ga čustveno nestalni in odsekanji vpadi, prav tako bogata melodična in harmonika. Prvi tako bogata melodična in harmonika. Prvi tako bogata melodična in harmonika. Prvi tako bogata melodična in harmonika.

Beethoven, mojster klasikov, pa je vsakomur znan že po drugih skladbah. Pa tudi v tej tvorbi (kvartet op. 2, e-mol), ki obsega štiri stavke (Allegro, Moto adagio, Allegretto, Finale-Presto) je v polni meri izrazil dovršeno stabilnost, globoko čustvenost in mojstrsko obvladovanje motivike ter melodično-harmoničnega elementa; tudi z omenjenim kvartetom je ustvaril eno izmed mnogih oblikovno-vsebinsko dovršenih kvalitet.

Ljubljanski kvartet (Pfeifer Leon — Stanič Franc — Šušteršič Vinko — Müller Gustav) je izvedel vse skladbe zelo dobro

zlasti v interpretacijskem, prav tako pa tudi v tehničnem pogledu; nekoliko so motili le posredni neenotni vstopi in tu pa tam ne docela izrazna intonacija. V celoti pa so izvajali podali zanimiv program na dostojni umetniški višini in so dosegli pri razmeroma maloštevilnem občinstvu zaslužno priznanje.

In nekaj pripomb k obisku: smotnji, kvalitativno visok koncert je ponovno dokazal nezanimanje za naše koncertno življenje. Slab obisk, ki se kaže zlasti pri komornih in solističnih koncertih, je v prvi vrsti vzrok pomanjkljive muzikalne izobrazbe. Izgovori o nerazumevanju takšnih stvaritev, ki zahtevajo poglobitve, ne opravljajo; v pogledu v neko umetnino si namreč ne pridobimo z od — temveč s prisotnostjo, ki nudi resnemu prizadevanju najnujnejše podlage. Tu je koren izobrazbe; zato pa je potrebno širše zanimanje občinstva in naše koncertno življenje bo doseglo smotre svojega poslanstva plodnejše.

ŠAH

Veleturnir na Holandskem

Haarlem, 15. novembra. Včeraj zvečer je bilo tu igrano 6. kolo v turnirju osem najboljših šahistov sveta. Do prekinitve po petih urah igre je bila končana samo ena partija: Keres je z izvrstno igro porazil Capablanca. V francoski otvoritvi je Keres igral že v 2. potezi manj običajno varianto, namreč Sd2, kar je v zadnjem času na turnirjih že nekoliko preizkusil. Bivši svetovni prvak otvoril očitno ni posvetil posebne pozornosti, pa je z lahkomišljeno igro kmalu prišel v slabšo pozicijo. Keres je še povrh neprestano operiral s taktičnimi grožnjami in kombinacijami. Lepa žrtve skakala, ki je črni ni smel sprejeti, mu je prinesla premoč kmata. Kmalu potem je Capablanca moral dati še enega kmata pa z dvema kmeta manj ni mogel držati nastale končnice se je vdal. — Največje zanimanje je vladalo seveda za partijo dr. Aljechin: Fine. Svetovni prvak je otvoril s špansko partijo. Fine pa se je branil s Tarrashevskim sistemom (5... Se4). Dr. Aljechin je očitno hotel dati borbi čim ostriši značaj in je kmalu žrtvoval kmata. Držal se je pri tem še sicer znanega recepta, ki pa ga je še bistveno ojačal. Pozneje je imel dr. Aljechin ponovno priliko, da dobi kmata nazaj, pa se te možnosti ni poslužil, temveč je raje postopoma ojačeval svojo pozicijo in grozil tudi z napadom. Fine pa je dobro pariral ter z zamenjavo dam dosegel končnico. V tej ima sicer dr. Aljechin še vedno kmata manj, toda Fine-ovi kmate so slabi, tako da ima dr. Aljechin s prekinjeno pozicijo še nekaj izgledov na zmago. Ni pa izključeno, da partija konča remis. — Dr. Euwe stoji v prekinjeni partiji z Reshevskym tako slabo, da se bo najbrž brez borbe vdal. V kraljevo indijski partiji je dr. Euwe kot beli preveč neprevidno operiral s kmeti v središču. Reshevsky je belemu izoliral kmata d4, dobi kmata in s to premočjo ter znatno pozicijsko prednostjo prišel v končnico. — Partija Flohr: Botvinnik je tudi prekinjena, v poziciji, ki bo dala skoro gotovo remis. V končnici kmeto ima Botvinnik dvojne kmata več, Flohr pa boljšo pozicijo. Botvinnik menda ravno še lahko forsira remis. Partija je bila Grünfeldova indijska obramba in je imela dokaj oster tok. Nekaj časa se je zdelo, da bo Flohr dobil.

Naknadno je bila dana remis prekinjena partija Botvinnik: dr. Euwe iz 5. kola. Stanje je po 6. kolu: Fine 4½ (1), dr. Aljechin in Keres 2½ (2), Botvinnik 2½ (1), Capablanca in dr. Euwe 2 (1), Flohr 1½ (1), Reshevsky ½ (3).

Danes v torek zvečer, se igra v Amsterdamu 7. kolo turnirja, v katerem se srečajo: Capablanca: dr. Euwe, Reshevsky: Flohr, Botvinnik: dr. Aljechin, Fine: Keres. S tem bo končana prva polovica turnirja. Jutri se igrajo prekinjene partije.

Volitve v zbor ZP

Ljubljana, 15. novembra. V ponedeljek, dne 14. XI. t. l. v štev. 256. svojega cenj. lista ste priobčili trditve, da zavarovanke nimajo pasivne volilne pravice za obični zbor Pokojniškega zavoda in da jo imajo tudi zavarovanci le, če imajo tudi aktivno in pasivno volilno pravico za narodno skupščino. Vaš informator pa zakona o pokojniškem zavarovanju in statuta Pokojniškega zavoda ne razlaga prav. Zakon zahteva v § 57., 1. odst., izrecno samo, da morajo biti odposlanci (delegatje) za zbor člani zavoda, Pasivno volilno pravico ima torej vsakdo, ki je član, torej zavarovanci in zavarovanke ter njihovi službovalci brez vsakršne omejitve. Isti paragraf v odst. 5. določa, da imajo volilno pravico vsi člani, ki so bili člani določenega dne, ki pa ne sme biti več nego 2 meseca in ne manj nego 1 mesec pred dnevom volitev. Ta določba pa nikakor ne urejuje le aktivne volilne pravice, marveč določa le dan, po katerem se ravna volilna pravica, in sicer aktivna in pasivna. Isto določa § 25. statuta. Tudi § 26., t. 24. statuta je treba prav razumeti. Ta točka določa, da se »v ostaleme glede volitev zmisleno uporabljajo določila volilnih redov za narodno skupščino.« V ostaleme se pravi pa samo toliko, kolikor ni v prejšnjih določbah že kaj urejeno ali drugače urejeno. Ker je pa v prejšnjih določbah že izrecno povedano, da imajo pasivno volilno pravico vsi, ki so bili določenega dne člani, torej za volitve v zbor zavoda glede pasivne volilne pravice volilni raz za narodno skupščino ne prihaja v poštev.

Kaj drugega je pa pri članih upravnega odbora. Le v § 52. zakona in v § 9. statuta, ki govori izključno le o članih upravnega odbora, je določeno, da pasivno volilne pravice nimajo osebe, ki nimajo aktivne in pasivne volilne pravice za narodno skupščino. Le člani upravnega odbora morajo biti možki, 30 let stari in naši državljanji. Pri predstojih volitvah se pa ne bodo volili člani upravnega odbora, marveč le delegati za (občni) zbor, za katere zakonodajalec ni predpisal tako strogih pogojev, ker je bil pač mnenja, da morajo imeti vsi zavarovanci in vse zavarovanke, ki plačujejo zavarovalne premije, vsaj na najširšem zboru interesov pravico sodelovati o gospodarstvu zavoda. Šele ko se bodo pri sedanjih volitvah izvoljeni delegati sestali na (občnem) zboru, bodo izvolili ožjo upravo 12 članov, ki bodo imeli kot upravni odbor dolžnost neposredno voditi gospodarstvo zavoda in za katere zahteva zakon iste kvalifikacije kot za narodne poslance. Zahvaljujem se Vam za priobčitev tega poslanila, da med zavarovanci in zavarovankami zavoda ne bo napačnih pojmov o

njihovih pravicah. Z odličnim spoštovanjem dr. Janko Vrančič, direktor Pokojniškega zavoda za nameščence v Ljubljani.

Beležnica

KOLEDAR

Danes, Torek, 15. novembra katoličani: Leopold

DANASNE PRIREDITVE

Kino Matica: Sadovi zemlje
Kino Union: Snegulčica in sedem škra-tov

Kino Sloga: Ignac, matineja »Tamara« ob 14.30

Kino Moste: Kralj žena

Prilodolovno društvo: predavanje dr. S. Rapeta o opazovanjih letalca v zraku ob 18.15 v predavalni mineraloškega instituta na univerzi

Razstava slikarja Božidarja Jakca v Jaki-pločevem paviljonu

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Dr. Piccoli, Tyrševa cesta 6. Ho-čvar, Celovška cesta 62, Garts, Moste — Zaloška cesta.

OUZD v oktobru

Ljubljana, 15. novembra. OUZD objavlja statistične podatke o stanju zavarovanja v oktobru. Povprečno je bilo zavarovancev 102.839 (v primeri z oktobrom lanskega leta 2044 več), od teh moških 66.267 (+ 877), žensk 36.572 (+ 1167). Bolnikov je bilo povprečno 2663 (- 47). Povprečna dnevna zavarovana meza je znašala 25.50 (+ 1.18). Celokupna zavarovana meza pa 2.622.301.20 (+ 170 ti-soč 526.80).

Članstvo OUZD še vedno narašča, vendar pa z neprimerno manjšo intenzivnostjo kakor lani, saj je znašal letos v avgustu letni diferencial 2014, lani 10.907, v septembru letos 1938, lani 10.721, v oktobru pa letos 2044, a lani 10.344. Zadnji letošnji diferencial je nekoliko povoljnejši kakor prejšnja dva meseca, toda vzrok bo v prvi vrsti izredno lepo jesensko vreme. Zdravstveno stanje zavarovancev je letos nekoliko povoljnejše kakor lani. Povprečna dnevna zavarovana meza še vedno narašča, vendar pa ne tako intenzivno. Njeni letošnji letni diferenciali pojemajo, dočim so lanski naraščali.

Naše gledališče

DRAMA

Začetek ob 20. uri
Torek, 15. novembra: zaprt
Sreda, 16. novembra: Labodka, Premiera, Premierski abonma
Četrtek, 17. novembra: Car Fjodor, Red Četrtek
Petek, 18. novembra: ob 15. uri: Izsiljena ženitev, Ljubzen zdravnik, Džaska predstava. Globoko znižane cene od 14 din navzdol

Premiera Strindbergove pravljene igre »Labodka« bo v sredo za Premierski abonma. Delo, ki družji v sebi prvine nordijskih mitov in močan baladni nastroj, vsebuje tudi prastare pravljene motive, ki se družijo v prekrasno celoto, polno poezije. Originalna glasba finskega komponista Jeana Sibeliusa podčrta s svojim ilustrativnim značajem nastroj igre. Dejanje po-kaže boj med dobrim in zlom in končno zmago resnice, pravice in ljubezni. Delo je primerno tudi za mladino. Sodeloval bo orkester dravske di vizije pod vodstvom višjega vojaškega kapelnika podpolkovnika g. Herzoga. Ksume s/a izdelala garderobierka Habičeva in garderobier Novak.

OPERA

Začetek ob 20. uri
Torek, 15. novembra: Gejša, Red B
Sreda, 16. novembra: Don Kihot, Red Sreda
Četrtek, 17. novembra: Poljub, Red A
Petek, 18. novembra: zaprt

Iz Radeč

— Občinski Martinov sejem. Včeraj je bil pri nas običajni občinski Martinov sejem, ki je bil izredno dobro obiskan. Prigane je bilo okoli 300 glav živine, ki so jo postavili še na staro živinsko sejmišče poleg Vrankarjeve hiše. Kupljen je bil prostor za radeški sreskim sodiščem, ki naj bi služil za novo živinsko in svinjsko sejmišče. Temu so nekateri ugovarjali in sejevali celo pritožbo, ki je sedaj še napravi celotno pritožbo. Reševanje neresene na banki upravi. Reševanje no je bilo, da bo poleg živinskega sejma tudi pristižji, kar je tudi nujno potrebno. Naši kmetovalci morajo namreč hoti po prasiče še vedno v Sevnico ali v Krško, kar je zamudno. Zato bi bil že čas, da se vprašanje novega živinskega in prasičjega sejma dokončno reši v prid naših živinorejcev. — Martinov sejem je bil kot rečeno zelo dobro obiskan. Kramarji so pripeljali svoje prodajno blago ter ga razstavili sredi trga. Kupčije so bile razmeroma dobre. Trgovci so se le pritoževali, da ni šlo zimske blago v denar, za kar pripisujejo krivdo lepemu — vremenu. Tudi purtunine je bilo veliko. Purice po 35 din, perunani pa od 40 din dalje, kure po 20 din.

Iz Maribora

— Protituberkulozni dinar za zgradbo azila jetičnih bolnikov v Mariboru je dosegel v avgustu kosmato vsoto 446.551 din. Izven stanovanjske akcije so darovali: G. Jakob Emih, administrator Auer-spergovih posestev mesto venca na grob ge. Lojzke Girstmaier 100 din, občinski svetniki občine Sevnica v spomin na umrlega občinskega svetnika g. Jurija Menhar-ta 160 din. Vsem iskrena hvala.

— Uradni dan zbornice za TOI, ki bi moral biti 16. t. m. v Mariboru, izostane radi plemarne seje.

— Slava 45. pešpolka bo 23. t. m. v spomin na dan, ko je bila razorožena zelena garda.

— Afera dr. Teklić-Košić končana. Danes je bila končana zanimiva razprava dr. Teklić proti gledališkemu režiserju Milanu Kosću. Dr. Teklić se je obvezal, da bo do 1. februarja 1939 poravnal pravne stroške Kosčevega zagovornika dr. Pret-narja. Izjavil je na razpravi, da nima ničesar proti Kosću, da ga ima celo rad in da je treba vsi stvar pripisati njegovim zablajanjem živcem.

— Poborške novice. Občinska uprava na Pobrežju sporoča, da se v občinski pisarni v času uradnih ur razpisajo glavni napovedni obrazci, ki jih je treba izpolnjene vrniti do 30. t. m.

DNEVNE VESTI

ZALUJOČI OSTALI

Pred smrtjo je povedal, da je sam kriv

Trgovca Miha Pangerc z Bleda je bil drugič oproščen glede obtožbe za krivdo smrti Ivana Tavčarja

Ljubljana, 15. novembra. Trgovca Miha Pangerc z Redice-Bleda se je moral pred sodiščem zagovarjati, kakor smo že poročali, zaradi tragične smrti posestnika Ivana Tavčarja z Redice. Pangerc je bil na okrajnem sodišču najprej oproščen, nakar je apelacija dovolila nov proces, da se ugotovi, ali je trgovca Pangerc po pomoči natočil octovo esenco Tavčarju in kozarec namestu žganja. Tavčar je namreč zaužil čašo esence v trgovini Miha Pangerc in je nekaj dni nato v bolnici umrl. Začelo so se širiti domneve in zlobne govorice, da je Tavčar Pangercu žrtel, ker mu je Pangerc nallil v kozarec po pomoči esenco namestu žganja, ljudje so pa tudi govorili, da se je Tavčar sam zastrupil.

Prva razprava proti Pangercu pred sodnikom poimencem Jožetom Kokaljem v Ljubljani je bila preložena. Sodišče je sklenilo zaščititi se nekateri priče. Pred dnevi se je razprava nadaljevala. Priče so izjavile, da je bil pokojni Tavčar vdan pijan. V Pangercu trgovini si je dostikrat kar sam natočil žganje. Odkar mu je umrla mati, je bil Tavčar nemiren in je še več pil. Neki natakariji je dal ob neki priliki rožni venec in ji rekel, naj mu zanj priloži.

Priča I. Pokljukar je izpovedal, da mu je Pangerc pravil takoj po dogodku, da je dal Tavčarju po nesreči esenco namestu žganja. Pangerc je ugovarjal in rekel, da nikoli ni kaj takega rekel Pokljukarju. Zupni urad je poslal sodišču pismo, v katerem je sporočil, da je bil pokojni Tavčar cerkveni ključar in veren človek ter dober družinski oče. V moralnem pogledu mu ni bilo kaj očitati.

Izvedenec je izpovedal, da je mogoče duh esence z vonjem ugotoviti v razdalji kakih 5 cm od nosa. V običajni daljavi pri točenju pijače iz steklenice v kozarec ni mogel Pangerc in seveda tudi ne pokojni Tavčar razločiti esence od žganja. Okoli 20 g zaužite octove esence je lahko povzročila smrt.

Državni tožilec Fran Sever je dokazoval, da je Pangerc kriv, čeudi si je pokojni Tavčar sam nallil v kozarec esenco namestu žganja, kajti po predpisih mora imeti gostilničar ali trgovec, ki prodaja strupene droge, vidno označene steklenice, da lahko vsak takoj opazi, kje je tekočina, ki je lahko nevarna za človeško življenje. Zastopnik zasebne udeleženske Tavčarjeve vdove dr. Fetič je zahteval odškodnino za stroške za zdravnikom in pogrebom. Ostale stroške za zasebna udeleženska zahtevala s civilno pravdo.

Branič obtoženega Pangerc dr. Aleš Stanovnik je poudaril, da je apelacija ugotovila, da more biti Pangerc le tedaj

kriv, če se izkaže, da je sam nallil Tavčarju esenco namestu žganja. Nekateri indici nikakor ne morejo biti odločilni za krivdo, ker ima Pangerc dokaze, da je nedolžen. Najvažnejša je pač izjava pokojnega Tavčarja samega tisti dan pred smrtjo, ko je izjavil zdravniku Sokliču: Jaz sam sem kriv, Boga se bojte! Nekaj dni pred smrtjo je pa Tavčar izjavil Novakovi: Jaz sam sem kriv, Pangerc ni kriv! Še ti dve izjavi zadostujeta kot dokaz za obtožbeno nedolžnost. So pa še druge okolnosti, po katerih je sklepati, da si je pokojni Tavčar nallil sam strupa v kozarec. Ali je to storil po pomoči, ki ga je stala življenje, ali si je hotel sam končati življenje, to je vprašanje, na katerega ne more nihče odgovoriti z vso gotovostjo.

Ko je pokojni Tavčar prišel v Pangercovo trgovino, je zahteval kozarec žganja. Pangerc mu je nallil v kozarec žganje in je odšel takoj v svojo pisarno poleg trgovine. Šele četrte ure kasneje je Tavčar zastokal. Čisto neverjetno je, da bi Tavčar čakal četrte ure, preden je izpil kozarec, katerega je napolnil Pangerc. Saj je Tavčar prišel v trgovino ves nestrpen. Ker je zadnje čase precej pil, ni imel navede, da bi potrpel vpiho nallite pijače kar četrte ure, temveč je v dušku vedno izpiral kozarec, brž ko ga je imel pred seboj polnega. Po vseh teh okolnostih, ki so dokazane po številnih pričah, je nujno sklepati, da je Tavčar izpil najprej kozarec žganja, katerega mu je natočil Pangerc, medtem pa, ko sta se Pangerc in njegov pomočnik za četrte ure odstranila iz trgovine, si je Tavčar sam nallil še kozarec esence in ga izpil. Octova esenca tudi ni strup, katerega bi trgovec ne smel prodajati in tudi ni predpisov za označbo te tekočine na steklenici. Esenco prodajajo trgovci kakor petrolej, ali bencin, ki je tudi lahko strup, ako ga kdo zaužije v zadostni količini. Pangerc ni bil dolžan na kakšen poseben način označiti steklenice z esenco, zase pa je imel itak označeno, da jo je ločil od steklenice z žganjem. Ker je bil Tavčar vinjen, ko je prišel v trgovino, je bilo kaj lahko mogoče, da je zamenjal esenco z žganjem, ko si je sam natočil pijačo.

Sodnik je izrekel sodbo, da je obtožena trgovca Miha Pangerc po § 280 k. p. oprostiti, ker Pangercov zagovor, da ni natočil Tavčarju esence, ni bil ovržen. Sodišče se je na podlagi pričevanj in dokaznega gradiva prepričalo, da obstoja možnost, da si je pokojni Tavčar sam natočil esenco namestu žganja. Zasebna udeleženska Tavčarjeva vdova je bila zavrnjena glede odškodninskih zahtevkov na pot civilne pravde.

Ogrlico cesarice Elizabete iščejo

Na otoku Krku išče neka grška družba z dovoljenjem grške vlade nekaj slovečo biserno ogrlico cesarice Elizabete, ki je po cesarici smrti niso našli. Cesarica je imela v ogrlici 40 krasnih biserov, nanižanih lepo po vrsti po velikosti in barvi. Vrednost ogrlice je znašala več milijonov v predvojni valuti. To je bila Elizabetina priljubljena ogrlica. Toda cesarica jo je nosila samo v svojem »puščavniškem« bilu, kjer si je dala zgraditi po lastnem okusu gradit »Achileon«.

Ko je bila cesarica I. 1898 v Ženevi umorjena, je prodal cesar Franc Jožef ta gradit cesarju Viljemu II. Vzdrževanje gradit se je zdelo skopemu cesarju predrago, če je bila cesarica živa. Biserno ogrlico, o kateri je bilo znano, da je cesarica nikoli ni vzela s Krfa, je dal iskati, toda zaman. Sedanjim iskalcem se opirajo na to, da so iskali biserno ogrlico samo v gradu in v parku, da so pa pozabili na obalo. Cesarica naj bi bila dragoceno ogrlico skrila vprav na obali v vlažnem pesku misleč, da bo to povečalo lesk biserov. Toda to je bila zmotna, kajti če bi bila hotela imeti bolj blesteče bisere v svoji ogrlici, bi jo morala spraviti v pesek, namočeno v morski vodi, ne v kovinski šatuli, temveč prosto. Za skrivališče je baje vedel njen spovednik, ki pa je umrl pred tragedijo v Ženevi. Elizabeta je vzela svojo tajno v grob. Iskanci so dali prekopati širok pas obale in pomagali jim bodo tudi potapljači.

Fred Astair sudetskega porekla?

Iz Hollywooda je prišla v Pariz vest, da slavemu plesalcu Fredu Astairu, partnerju družestne Ginger-Rogersove v Kaliforniji zdaj ne pravijo drugače kakor Fred Sudet. Ali je Fred Astair res sudetskega porekla? Vse kaže, da je res. Ista vest pravi, da se priše v resnici Friedrich Austerlitz in da je sin trgovca Austerlitz, ki se je pred 40 leti izselil iz severne Češke v Kalifornijo. Astairov oče je iskal v Ameriki srečo in našel jo je v osebi Astairove matere Ane Geilusove, s katero se je oženil. Zanimivo je, da je bila tudi Geilusova doma iz severne Češke, tako da je sudetsko poreklo Freda Astaira s tem dvakrat potrjeno.

Astairovo poreklo je prišlo na dan šele nedavno, ko so ameriški listi poročali, da je Nemčija zasegla vso neobdelano zemljo v zasedenih sudetskih krajih. Fredu Astairu je pa ded zapustil tam neobdelano zemljišče, ki ga je tako izgubil. Ko je to zvedel, se je baje tako razjezil, da ni hotel nastopiti v novem filmu v nemški verziji.

Izreki

Človek se nikoli ne čudi temu, da ne zna tega, kar zna drugi, pač pa strmi nad neznanjem drugega, ki ne zna tega, kar zna on.

Naša veličina ni v tem, da nikoli ne pademo, temveč v tem, da se vedno dvignemo, kadarkoli pademo.

Najkoristnejša med vsemi umetnostmi je umetnost biti koristen.

Modrost pomeni vedeti, kaj je treba delati, spretnost, kakor delati to, a poštenost pomeni delati to.

Svoboda je nekaj, kar si mora vedno znova priboriti vsako pokolenje.

Zelo težko je razumeti, zakaj raziskovalci še vedno hodijo na ekspedicije odkrivati nove dežele, ko imamo toliko skrbi z znanimi.

Stara devica je ženska, ki zna vse potrebne odgovore, na žal ni bila vprašana. Zgodovina nas uči, da se ljudje nikoli niso iz zgodovine ničesar naučili.

Zločin zaljubljenega ameriškega kiparja

Kipar Robert Irvin obtožen umora svoje ljubice, njene matere in njunega podnajemnika

V New Yorku se je pričela oni dan obdavnava v zadevi trojnega umora. Najpomembnejša postava izmed treh žrtve je bila Veronika Gedeonova, najlepša modelka New Yorka. Veronika prav za prav ni bila modelka v svetu umetnikov. Bila je izredno lepa in svojo lepoto je znala dobro vnovčiti. Vsa Amerika jo je poznala po neštetihi reklamnih lepakih. Njeni snežno beli zobje so bili reklama za zobno pasto, tovarne kreme za obraz in druga kozmetična sredstva so visoko cenile njeno polt, a njene krasne nožice so bile na reklamnih plakatih velike tovarne nogavice. Veronika je živel v svojo materjo v trisobnem stanovanju v višjem nadstropju velike stanovanjske hiše v 52. ulici. Stara je bila šele 23 let, pa je bila že ločena. V tem je posnemala svojo mater. Lani na velikonočno nedeljo je potkal njen bivši mož na vrata njenega stanovanja. Ko mu ni nihče odprl, je vlomil in odkril tako krvavo tragedijo. Veronika Gedeonova je ležala zadavljena na postelji v spalnici, pod posteljo je pa ležala njena mati, tudi zadavljena. V stranski sobi, ki jo je Gedeonova nekaj mesecev oddajala v podnajem, je našel Gedeon podnajemnika Franka Burnesa, strahovito obdelanega z nožem.

V stanovanju so našli moški klobuk in rokavice, o katerih je policija dognala, da so last znanega kiparja Roberta Irvina. Ko so razen tega še ugotovili, da je morilec posnel Veroniki Gedeonovi posmrtno masko in jo odnesel s seboj, ni bilo skoraj nobenega dvoma več, da je morilec kipar sam. Robert Irvin je imel z Veroniko ljubavno razmerje in po umoru je brez sle-

du izginil iz svojega stanovanja. Ko so stanovanje skrbno preiskali, so končno našli tudi morilno orodje — kiparski skalpel.

Cez nekaj dni je bil Irvin aretiran. Na policiji je izpovedal, da se je seznanil z Veroniko po posredovanju njene starejše sestre Ethel, ki mu je bila model za njegovo umetnino »Žena in kača«.

Predno je pa izdelal kip, se je zaljubil v Ethel in bil je ves obupan, ko mu je povedala, da je zaročena in da se bo kmalu omožila z nekim Kundnerjem, h kateremu se je potem z njo preselili tudi njen oče. To je bilo ob koncu leta 1931. V začetku leta 1932 se je seznanil Irvin z Veroniko, od katere je prvotno hotel, da bi posredovala med njim in svojo sestro. Ko se mu to ni posrečilo, se je hinil, kakor da je našel v Veroniki nadomestilo. Obenem je pa imel ljubavno razmerje tudi z njeno materjo.

Med preiskavo je večkrat izrecno izjavil, da mu ni bilo niti do hčere, niti do matere, temveč da se je hotel samo maščevati Ethel in zato je imel z obema ljubavno razmerje. Frank Burnes je padel kot žrtev slučajno, ker se je Irvin šele po umoru hčere in matere zavedel, da bi utegnil biti podnajemnik, ki ga je videl v stanovanju, neprijetna priča. Zato je vdril v njegovo sobo in ga zabodel. Iz tega umora izhaja, tako trdi državni tožilec, da je bil zločin storjen po treznem preudarku. Zato je porota najprej obdavnava umor Franka Burnesa. Za izid te obdavnave se ameriška javnost zelo zanima.

Avtomobil hitrejši od krogle

Večkrat se omenja kot zanimivost, da sliši poslušalec pred svojim radijskim aparatom koncert prej, predno ga slišijo v zadnjih vrstah koncertne dvorane sedeči ljudje, čeprav gre samo za neznaten odlomek sekunde. Električni val, ki prenaša radijski program, je namreč mnogo hitrejši od zvoka. Tudi letalstvo se je razvilo že tako daleč, da lahko praktično govorimo o tem, da bo hitrost letal kmalu večja od hitrosti zvoka, ki znaša 333 m v sekundi. Kapitan Eyston, ki se mu je letos posrečilo doseči z avtomobilom hitrost 357 milj na uro (585 km), pravi:

Kapitan Eyston

»Prihodnje leto, ko bom poskusil doseči nov svetovni rekord v avtomobilski hitrosti, hočem napraviti poseben poskus. Dve sekundi po mojem startu bo za moj avtomobil ustreljeno s samokresom in po točnem računu me krogla ne bo dosegla. Na svojih zadnjih vožnjah sem dosegel hitrost 175 m v sekundi, kolikor znaša hitrost krogle manjšega kalibra, dočim znaša hitrost krogle iz večjega samokresa okrog 235 m v sekundi. Jasno je torej, da krogla iz samokresa mojega avtomobila ne bo dohitela.«

Kapitan Eyston trdno veruje, da je mogoče z avtomobilom doseči hitrost letala. Hitrost našega časa — čeprav gre samo za prizadevanje doseči rekorde — skuša prekositi hitrost zvoka in izstreljene krogle. Hitrost v praktičnem, vsakdanjem prometu je mnogo manjša; pa tudi ta skrajna borba za hitrost je zanimiva in gotovo se bo praktično obnesla tudi v prometu.

Iz Celja

—c Licenciranje bikov. Ker je epidemija slinavke in parkljevke v celjskem središnju ponehala, bo na podlagi zakona o pospeševanju živinoreje sedaj redno licenciranje bikov po sledečem redu: v ponedeljek 21. t. m. ob 9. v St. Juriju ob juž. žel. ob 13. v Silivnici pri Celju in ob 16. na Teharju, v torek 22. t. m. ob 9. v Vojniku in ob 14. v Zalcu, v sredo 23. t. m. pa ob 8. na Groblju, ob 11. v St. Juriju ob Taboru, ob 14. na Vranskem in ob 16. v Braslovcah. Licenciranje bo na Groblju pred gostilno Kač, v vseh ostalih krajih pa na sejmšču.

—c Nežreča ne počiva. V petek je padel 27 letni Karel Kregar, obratovodja v zdra-vilišču Rogasiki Slatini po stopnicah in si zlomil levo roko v podlaktu. Ko se je peljala 17 letna Julijana Kopačičova, hčerka posestnice iz Medloga pri Celju, v soboto s kolesom po Krevkovi cesti v Celju, je zadel v njo neznan kolesar. Kopačičova je padla in si zlomila levo roko v zapetju. V nedeljo se je ponesrečil 10 letni posestnikov sin Stanko Kilek iz Vitanja. Njegov mlajši bratec ga je po nesreči zadel s koso in mu prerezal desno stopalo. Ko je šel 66 letni preužilkar Franc Petrin s Sp. Pohorja pri Redici ob Savinji v nedeljo v cerkev, je padel tako nesrečno, da si je zlomil desno roko v ramenu. Ponesrečenci se zdravijo v celjski bolnici.

—c V celjski bolnici je umrla v soboto 58 letna zasebnica Alojzija Zajčeva iz Celja, v nedeljo pa 42 letna posestnica Viktorja Medvedova s Huma ob Sotli.

—c Proslava 1. decembra v Celju. Sredi je bil v sejal dvorani mestnega poglavarstva zelo dobro obiskan sestanek, ki so se ga udeležili predstavniki vojskih in civilnih oblasti in uradov, verolozpovedi, sol, korporacij in društev. Na sestanku je bil odobren sporod proslav praznika zdinjenja. Na predvečer narodnega praznika bo sokolska akademija. Dne 1. decembra ob 9.30 se prične pred mestnim poglavarstvom svečana proslava. Najprej bo zaigrala godba koračnica in državno himno, nato bo govor, po govoru pa bo godba zopet zaigrala koračnico. Ob 10.30 bo v mesni telovadnici in v telovadnici v Sokolskem domu v Gaberju sokolska proslava 1. decembra z zaobljubo novega članstva. Zvečer bo baklada, po bakladi pa slavnostni koncert.

—c Podaljšek prekinjene prvenstvene tekme SK Olimp : SK Celje bo odigran v nedeljo 20. t. m. popoldne na Olimpijskem igrišču v Gaberju. Ker je bila tekma prekinjena v 28. minuti, bo podaljšek trajal samo 18 minut. Tekma je bila prekinjena ob stanju 2:0 za Celje.

predzrejšje se mu je zdelo, da se mu je mehanik tebi nič meni nič pridružil in navezal z njim pogovor...

— Kaj nimate nobenega drugega dela, kakor da se pogovarjate z menoj? — je zavrnil njegovo vprašanje, misleno gotovo dobro.

— Zaenkrat ne, — je odgovoril mehanik. Gray se je presenečeno ozrl na moža, govorečega tako ostro z mladeničem, ki so mu vsi izkazovali spoštovanje.

— Ne smete videti v meni mehanika, mladi gospod. Prihajam od Pinkertonov.

Mladi Gray se je presenečeno ozrl nanj. Poznal je Pinkertone, kakor jih je poznal vsak Američan. Največja detektivska pisarna sveta, ki prekaša po organizaciji tudi policije modernih držav. Toda kaj naj bi pomenilo to preoblačenje?

— Glej, glej, kaj sem izdal, — se je zasmel mladi mož. — Vi niti ne veste, da je nam vaš oče naročil stražiti letalo?

Stari Goodley, ki je videl svojega mladega prijatelja — pogovoru z mehanikom, je takoj prihitel. — Na vseh letališčih sem znal utajiti, da naju stražijo, samo v tem vrazjem Riu je prišlo to na dan, — je godrnjal Goodley.

— Ali je kaj novega? — se je obrnil na Pinkertonovega moža.

— Nič, gospod. Tu sem že štirinajst dni. Slišal sem samo, da se pripravlja nekaj na vas. Zato v Buenos Airesu. Imeli ste srečo, da ste zvezi v New Orleansu bencin iz plombarijskih sodov. Še danes bi vas lahko iskale ladje neke v morju.

P. W.:

V zelenem peklu

roman

Zadnjič sta se objela oče in sin, potem je pa sin vstopil v letalo.

Sedel je na mesto radiotelegrafista in gledal, kako Goodley preizkuša motor.

Trije motorji letala so peli svojo jekleno pesem. Mladenec je gledal skozi okence in videl je, kako jemlje njegov oče iz starterjevih rok belo zastavico in gre pred letalo.

Zadnji zamah z roko in bela zastavica v roki je omahnila...

Težko letalo je zdrselo po letališču, obrnilo se je proti vetru in se dvignilo.

V velikem loku je obletelo letališče in krenilo proti jugu... Mladi Gray je zrl skozi okence na stranski motor. Iz izpušne cevke so švigali zelenkasti plameni vročih plinov... Žalost se je nase-lila v mladeničevi duši. Čutil je, kako mu teko solze iz oči in se ustavljajo na klobučevini letalskih naočnikov.

PUSTOLOVŠČINAM NAPROTI

Duhomorna, neskončna pot. Tako si Gray začetka svoje pustolovščine ni zamišljal.

V začetku ga je veselilo slediti po zemljevidu krajem in iskati na njem mesta. Kmalu se je pa

tega naveličal. Če bi ga ne bilo sram vpiho Goodleya, bi bil najraje priznal, da hoče na najbližjem letališču izstopiti iz letala in se odpeljati naprej z vlakom odnosno parnikom.

— Čudim se, kako morejo ljudje potovati z letalom, — je dejal tretjega večera, ko se je pripravil k počitku.

— Fant, če bi te slišal tako oče, bi te najbrž ne bil posebno vesel, — je zamrmral Goodley.

Tako se je vlekla pot enolično polnih šest dni. Od jutra do večera v zraku, potem pa letališče, kjer so že čakali mehaniki tvrde Gray Motors in neugnani novinarji...

Vedno ista vprašanja in vedno isti odgovori. — Da, veselim se na pustolovščino, polkovnik Morris je sijajen itd. itd. do odvrtnosti. Vedel je že vnaprej, da ga bo na prihodnjem letališču naprosil eden izmed teh dečkov, oboroženih z velikimi fotoaparati, naj stopi z Goodleyem pred letalo, potem pa k vratom letala in da izidejo te slike čez nekaj ur v listih pod naslovom: »J. E. Gray starta na pot za pustolovščino...«

Vedno enaka doživljaja brez vsake izpremembe! Brezbrzično je gledal mladi Gray, kako se letalo počasi bliža Riu, kako se nagiblje in polagoma spušča na letališče.

Zopet isto! Bil je vesel, da se bo lahko izprehodil po letališču in se zopet naspal za jutrišnji dan, za zadnjo etapo poti. Torej iz letala se mu ni hotelo, ker je zopet videl, kako hite proti letalu reporterji in mehaniki.